

ایده نامه سبز

پیشگامی در
امنیت غذایی

با ایده‌های نو

شماره ۳
زمستان ۱۴۰۴

ایده نامه سبز شماره ۳ زمستان ۱۴۰۴

فهرست مطالب

پیشگفتار

بخش اول

بخش دوم

بخش سوم

بخش چهارم

باسمه تعالی

به لطف خداوند سبحان، شماره سوم ایده‌نامه سبز، با هدف شناسایی و ترویج ایده‌های نوآورانه جوانان و نخبگان کشور در زمینه کشاورزی تهیه و منتشر شده‌است. ستاد امور جوانان و نخبگان وزارت جهاد کشاورزی، به‌عنوان متولی این ایده‌نامه، با خرسندی اعلام می‌دارد که فراخوان ارسال ایده‌ها با استقبال گسترده و چشمگیر جامعه جوانان، نخبگان و فعالان اندیشه‌ورز حوزه کشاورزی همراه بوده است که بیانگر ظرفیت بالای فکری و انگیزه ارزشمند این قشر در تشخیص مسایل و حل چالش‌های پیش‌روی بخش کشاورزی است.

تجاوز دشمن آمریکایی-صهیونی و داغ سنگین ناشی از شهادت رهبر بلندمرتبه و قائد امت حضرت آیت الله سیدعلی خامنه‌ای و جمعی از هموطنان گرامی، ضرورت اهتمام بیشتر بر راهکارهای مقاومتی با اتکا به دانش، تجربه و نوآوری داخلی را نشان داد. بنابراین ستاد امور جوانان و نخبگان ضمن قدردانی صمیمانه از تمامی جوانان و نخبگانی که با ارسال ایده‌های ارزشمند خود در تدوین این ایده‌نامه مشارکت داشته‌اند، امیدوار است در ادامه شاهد مشارکت جدی‌تر عزیزان در جریان ایده‌پردازی، تعامل علمی و بهره‌گیری هرچه بیشتر از ظرفیت‌های فکری نسل جوان در عرصه تولید کشاورزی کشور و دستیابی به خودکفایی باشیم. لازم به ذکر است مسئولیت محتوای هر ایده به عهده نویسنده آن بوده و ستاد در محتوای ایده‌ها تغییرات ایجاد نمی‌کند.

با احترام و سپاس فراوان
ثریا نوید
مشاور وزیر در امور جوانان و نخبگان

بخش اول

جام جم

سالها دل طلب جام جم از مای کرد
وانچه خود داشت زیگانه تمنای کرد

حافظ

این بخش شامل ایده‌هایی از
فنون و نوآوری کشاورزی
سنتی پایدار است که
راهکارهای مبتنی بر طبیعت
را برای غلبه بر بسیاری از
مشکلات دنیای امروز به کار
می‌گیرد.

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان امور جوانان و نوجوانان

طرح پویش روایت کشاورز

چکیده:

پویش «روایت کشاورز» حرکتی مردمی و رسانه‌ای در حوزه آموزش و ترویج کشاورزی است که با هدف انتقال تجربه‌های موفق و واقعی کشاورزان در قالب روایت‌های کوتاه اجرا می‌شود. در این پویش، بهره‌برداران با زبان ساده و در محیط کار خود، تجربه‌ها، ابتکارات و درس‌های آموخته‌شده را از طریق ویدئو، صوت یا عکس به اشتراک می‌گذارند تا دانش بومی و عملی در سطح وسیع‌تری میان کشاورزان و کارشناسان گسترش یابد. این طرح با رویکردی کم‌هزینه، مشارکتی و قابل توسعه طراحی شده و بر تولید محتوای واقعی توسط خود کشاورزان تکیه دارد. اهداف اصلی پویش شامل مستندسازی تجربه‌های بومی، تقویت نقش رسانه‌های آموزشی ترویجی، ترویج یادگیری از تجربه‌های واقعی، افزایش تعامل سازمان با بهره‌برداران و الگوسازی برای اجرای ملی است. اجرای پویش از طریق فراخوان مردمی، آموزش کارشناسان ترویج شهرستان‌ها و انتشار تدریجی آثار در شبکه‌های اجتماعی انجام می‌شود و در پایان، جشنواره‌ای برای انتخاب آثار برتر برگزار خواهد شد. پویش روایت کشاورز گامی نوین در جهت ترویج مشارکتی، اعتمادسازی با جامعه بهره‌برداران و ارتقای جایگاه رسانه‌های ترویجی به عنوان ابزار مؤثر توسعه کشاورزی پایدار است.

دستاوردها

اجرای پویش (روایت کشاورز) دستاوردهای متعددی در حوزه آموزش و ترویج کشاورزی به همراه خواهد داشت. این طرح موجب افزایش مشارکت مستقیم کشاورزان در فرآیند آموزش و انتقال تجربه می‌شود و زمینه شکل‌گیری بانک ارزشمندی از دانش بومی و تجربه‌های واقعی را فراهم می‌کند. با گسترش روایت‌های مردمی ارتباط میان کارشناسان ترویج و بهره‌برداران تقویت شده و اعتماد و تعامل دوسویه میان سازمان و جامعه کشاورزی افزایش می‌یابد. از سوی دیگر این پویش به ارتقای سواد رسانه‌ای کشاورزان، ترویج فرهنگ یادگیری از تجربه‌های واقعی و کاهش هزینه‌های تولید محتوای آموزشی کمک می‌کند. نتیجه اجرای آن افزایش بهره‌وری آموزشی و شکل‌گیری الگویی نوین برای آموزش مشارکتی و مردمی در بخش کشاورزی است که می‌تواند به‌عنوان نمونه‌ای موفق در سایر استان‌ها و رشته‌های مرتبط نیز مورد استفاده قرار گیرد. همچنین این طرح موجب شناسایی و معرفی کشاورزان خلاق و پیشرو و تقویت جایگاه رسانه‌ای بخش ترویج در فضای مجازی خواهد شد.

مراحل اجرا

اجرای پویش در دو مرحله پیش‌بینی شده است؛ در گام نخست، مرحله‌ای جشنواره‌ای با مدت شش‌ماهه برای معرفی و جلب مشارکت کشاورزان برگزار می‌شود و پس از آن در سال بعد این حرکت به‌صورت جریان دائمی در همه شهرستان‌ها ادامه خواهد یافت. در آغاز کار، طراحی پوستر و شعار رسمی پویش، معرفی رابط‌های شهرستانی (حدود ۱۰ نفر)، تشکیل گروه هماهنگی استانی در پیام‌رسان ایتا، واتساپ و ... برگزاری یک جلسه آموزشی کوتاه (۳۰ دقیقه‌ای) برای کارشناسان انجام می‌شود. سپس با انتشار فراخوان، فرآیند جمع‌آوری روایت‌های کشاورزان آغاز خواهد شد برای تسهیل اجرا در مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان‌ها، سه ابزار اصلی در اختیار رابطان قرار می‌گیرد: ۱- دستورالعمل مراحل اجرایی در شهرستان‌ها، شامل معرفی رابط، شناسایی کشاورزان داوطلب، ضبط و ارسال روایت‌ها و تهیه گزارش نهایی. ۲- فرم ثبت مشخصات روایت کشاورز که اطلاعات مربوط به فرد، محل، نوع فعالیت، عنوان و خلاصه تجربه را ثبت می‌کند. ۳- راهنمای ضبط ویدئوی استاندارد با تلفن همراه که نکات فنی ساده برای تولید ویدئوهای کوتاه و باکیفیت را توضیح می‌دهد. این ساختار موجب می‌شود همه شهرستان‌ها با رویکردی یکسان و کم‌هزینه، روایت‌های بومی خود را ثبت و ارسال کنند و دبیرخانه استانی بتواند آنها را سامان‌دهی، تدوین و در شبکه‌های اجتماعی منتشر نماید.

سوابق اجرایی و نمونه‌های اجرا شده

در حال حاضر (طرح پویش روایت کشاورز) هنوز به‌صورت رسمی در سطح ملی اجرا نشده است این طرح بر پایه تجربه‌های موفق پیشین در تولید و انتشار محتوای مردمی کشاورزی و اجرای محدود برنامه‌های مشابه در استان کردستان طراحی شده است. پیش‌تر نمونه‌هایی از روایت‌های محلی کشاورزان به‌صورت ویدئوهای آموزشی کوتاه در فضای مجازی منتشر شده که اثربخشی و استقبال خوبی داشته‌اند لذا این پویش با هدف سازمان‌دهی و توسعه همان تجارب به شکل منسجم و فراگیر طراحی گردیده است.

نام و نام خانوادگی ارائه دهنده :

مهدی فتحی

سمت:

کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی

رایانامه:

mehdifthiii@gmail.com

بخش دوم

بهبود ساختار

این بخش شامل ایده هایی برای بهبود ساختارهای دولتی و غیردولتی برای مدیریت نظام نوآوری کشاورزی می باشد.

عنوان ایده:

سامانه هوشمند پایش و پیش بینی ریسک
سلامت دام و طیور
مبتنی بر داده های چندمنبعی با داشبوردهای مدیریتی داده محور

چکیده:

مدیریت سلامت دام و طیور، یکی از ستون های اصلی امنیت غذایی کشور است. چالش های کنونی در این حوزه عبارتند از مدیریت واکنشی و خلاء در ابزارهای هوشمند تصمیم گیری. مدیران ارشد در جهاد کشاورزی و دامپزشکی نیازمند ابزاری هستند که در کسری از ثانیه، وضعیت ریسک را بر اساس تحلیل های آماری پیچیده، به زبانی ساده و بصری نمایش دهد تا اقدامات لازم را به صورت هدفمند و پیشگیرانه اتخاذ کنند. این طرح، یک راهکار نوین برای عبور از مدیریت سنتی و واکنشی به سوی حکمرانی داده محور و پیشگام در بخش امنیت غذایی است. تلفیق نوآوری های فناوری اطلاعات و ارتباطات با دانش عمیق دامنه (Domain Knowledge)، زمینه را برای تبدیل این ایده به یک ابزار ملی و کارآمد فراهم می سازد که می تواند تحولی بنیادین در نحوه مدیریت بحران ها در بخش کشاورزی کشور ایجاد کند.

دستاوردها

مهم‌ترین دستاورد، کاهش میانگین زمان واکنش به بحران‌ها تا بیش از ۵۰ درصد و در نتیجه کاهش چشمگیر هزینه‌های مدیریت بحران و خسارات اقتصادی ناشی از شیوع بیماری‌ها است. این سامانه با ایجاد یک زبان داده‌ای مشترک و ارتقای تصمیم‌گیری به سطح هوشمند و پیش‌بینانه، به صورت مستقیم به بهبود امنیت غذایی، افزایش بهره‌وری و حکمرانی داده‌محور در بخش کشاورزی کمک می‌کند.

مراحل اجرا

- ☀ جمع داده‌های چندمنبعی (Data Engineering) : ایجاد Data Lake/Warehouse برای یکپارچه‌سازی داده‌های دامپزشکی، اقلیمی، بازار و جهاد کشاورزی به صورت Near Real-time.
- ☀ توسعه مدل‌های پیش‌بینانه (Predictive Modeling) : طراحی و کالیبره کردن مدل‌های سری زمانی و یادگیری ماشین برای محاسبه احتمال شیوع بیماری‌ها و تعیین عوامل اثرگذار (Feature Importance).
- ☀ طراحی داشبوردهای هوشمند مدیریتی (Visualization) : تولید داشبوردهای پویا (Heat Map) ریسک ملی و داشبوردهای تخصصی در محیط‌های BI مانند Power BI برای تسهیل تصمیم‌گیری سریع و هدفمند.

با توجه به ماهیت ایده پیشنهادی که یک طرح نوآورانه برای پیاده‌سازی است، سوابق زیر می‌تواند به عنوان پیش‌نیازها و صلاحیت‌های فنی/علمی مطرح شود:

چنین سامانه‌ای در مقیاس ملی و با این سطح از یکپارچه‌سازی داده‌های چندمنبعی، یک نوآوری بکر محسوب می‌شود. با این حال، استفاده از فناوری‌های زیربنایی این طرح در سایر حوزه‌ها موفقیت‌آمیز بوده است:

مدل‌های پیش‌بینانه اپیدمیولوژیک: نمونه‌های مشابهی از مدل‌های هشدار سریع برای پایش بیماری‌های واگیر انسانی (مانند آنفولانزا) در سطح جهان و برخی سامانه‌های پایش بیماری‌های دامی به صورت محدود اجرا شده است.

داشبوردهای هوش تجاری: استفاده از ابزارهایی مانند Power BI برای تحلیل روندهای سلامت و مدیریت منابع در اداره کل دامپزشکی استان همدان در حال اجرا است.

زیرساخت‌های کلان‌داده: تجمیع داده‌ها از منابع مختلف (IoT و API ها) در پروژه‌های مختلف سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی، به عنوان زیرساخت‌های مهندسی داده، قابلیت اجرایی این مرحله را تأیید می‌کند.

سوابق اجرایی
و نمونه‌های
اجرا شده

فرهاد ناجی

نام و نام خانوادگی ارائه دهنده :

کارشناس ارشد مهندسی فناوری اطلاعات گرایش
تجارت الکترونیک

سمت:

farhad.naji@gmail.com

رایانامه:

بخش سوم

بهبود روشها و فرایندها

این بخش شامل ایده
هایی برای بهبود
روش ها و فرایندهای
اجرای امور می باشد.

عنوان ایده :

رادیوی مزرعه (پادکست تعاملی روستایی)

چکیده:

رادیوی مزرعه، یک رسانه نوین صوتی در حوزه آموزش و ترویج کشاورزی است که در قالب پادکست‌های بسیار کوتاه (۳ تا ۵ دقیقه) و با حضور خود کشاورزان، کارشناسان، زنان روستایی، نوجوانان و فعالان بخش کشاورزی تولید می‌شود. این پادکست‌ها با زبان ساده، محلی و کاملاً کاربردی، پیام‌های آموزشی و نکات کلیدی مدیریتی مزرعه را در سریع‌ترین و اثرگذارترین شکل ممکن منتقل می‌کنند. محور اصلی این ایده تعامل مستقیم با مردم روستا و تبدیل آنان به تولیدکننده محتوا است.

دستاوردها

مراحل اجرا

- انتقال سریع دانش فنی به بهره‌برداران
- افزایش تعامل و اعتماد بین مردم و مجموعه ترویج
- تولید محتوای کم‌هزینه، ساده و فوق‌العاده تأثیرگذار
- ایجاد هویت رسانه‌ای برای جهاد کشاورزی
- مشارکت فعال نوجوانان، زنان و کشاورزان پیشرو در تولید محتوا
- ایجاد بانک ارزشمند از صدای روستا و تجربه‌های محلی

مرحله ۵: انتشار در کانال‌های مختلف

انتشار دیجیتال
اینستاگرام (ریلز صوتی + کاور)
تلگرام (فایل صوتی + کپشن)
واتساپ و گروه‌های روستایی
رویکا برای مخاطبان داخل کشور
انتشار آفلاینوری
بلندگوی روستا
ارسال فایل در فلش/کارت حافظه به شورا، دهیاری و مراکز جهاد
نصب QR Code روی تابلو اعلانات مرکز جهاد یا دفتر پهنه‌ها
استفاده از پادکست در کلاس‌های حضوری ترویج و جلسات مزرعه

مرحله ۶: تعامل و بازخوردگیری

ایجاد هشتگ مثل: #رادیوی_مزرعه
دریافت پیام صوتی از مخاطبان برای پخش در قسمت‌های بعد
برگزاری مسابقه‌های شامل:

بهترین سؤال

بهترین تجربه کشاورز

بهترین گوینده نوجوان روستایی

ثبت دقیق پیشنهادات برای تولید قسمت‌های آینده

مرحله ۷: آرشيو و توسعه

ایجاد آرشیو صوتی سالانه
دسته‌بندی موضوعات در سایت سازمان یا کانال رسمی
تبدیل برخی قسمت‌ها به کلیپ تصویری کوتاه
ارائه گزارش دوره‌ای به مدیریت:
تعداد قسمت‌ها
تعداد شنوندگان
میزان مشارکت

مرحله ۱: نیازسنجی و طراحی اولیه

جمع‌آوری موضوعات و مشکلات واقعی از کشاورزان (میدان، شبکه‌های اجتماعی، کارشناسان پهنه)

دسته‌بندی موضوعات بر اساس: باغ، زراعت، دام، آب‌وخاک، مرتع، زنان

روستایی، نوجوانان، فرهنگ روستا

انتخاب عنوان، قالب صوتی، لحن و سبک روایت (رسمی، محلی، گفت‌وگویی،

دوستانه)

طراحی هویت بصری و صوتی (لوگو، موسیقی کوتاه محلی، شعار برنامه)

مرحله ۲: برنامه‌ریزی محتوا و تولید سناریو

نگارش سناریوی کوتاه ۳۰ تا ۵۰ ثانیه‌ای برای هر قسمت

طراحی فرم استاندارد برای یک قسمت پادکست:

خوش‌آمد و معرفی ۵ ثانیه

طرح مسئله یا سؤال واقعی کشاورز ۱۰-۱۵ ثانیه

توضیح علمی و کاربردی کارشناس ۲-۳ دقیقه

جمع‌بندی و توصیه پایانی ۱۵ ثانیه

موسیقی محلی کوتاه ۵-۷ ثانیه

انتخاب مهمان‌ها و کشاورزانی که روایتگر هر قسمت هستند

مرحله ۳: ضبط و تولید

ضبط صوت با موبایل یا میکروفون ساده در محیط مزرعه، باغ یا اتاق ضبط

ضبط گفت‌وگوهای کوتاه، صداهای محیطی (باد، آب، تراکتور، گوسفند)، برای

ایجاد جذابیت

ویرایش سبک فایل: حذف سکوت‌ها، تنظیم صدا، افزودن موسیقی محلی ۳-۵

ثانیه‌ای، اضافه کردن یک «جینگل» ثابت برای هویت برنامه

مرحله ۴: آماده‌سازی برای انتشار

تهیه کپشن ۳ خطی برای هر قسمت

آماده‌سازی متن توصیه‌های سریع (در حد ۴-۵ جمله)

طراحی کاور اختصاصی هر قسمت با رنگ ثابت و شماره قسمت

انتخاب هشتگ‌های ترویجی و محلی

سوابق اجرایی و نمونه‌های اجرا شده

ایده رادیوی مزرعه بر پایه تجربه‌های موفق داخلی و خارجی شکل گرفته است و نشان می‌دهد که تولید پیام‌های صوتی کوتاه یکی از موثرترین ابزارهای ترویج در میان بهره‌برداران روستایی است در ایران در سال‌های اخیر مروجین پهنه و مراکز جهاد از پیام‌های صوتی کوتاه در واتساپ و بلندگوهای روستایی برای اطلاع‌رسانی درباره آبیاری باغ کوددهی آفات و دامداری استفاده کرده‌اند و بازخورد مثبت و استقبال بالا دریافت شده است همچنین برخی پادکست‌های آموزشی دانشگاهی و محلی در حوزه کشاورزی تولید شده که نشان دهنده آمادگی مخاطبان برای مصرف محتوای صوتی است در سطح بین‌المللی نیز مدل‌هایی مانند رادیوی کشاورزی آفریقا و پادکست‌های آموزش کشاورزی در هند و فیلیپین با مشارکت مستقیم کشاورزان اجرا شده و نتایج آنها نشان می‌دهد که رسانه صوتی کوتاه با زبان ساده و محلی بیشترین اثرگذاری را در انتقال پیام‌های فنی داشته است این پیشینه ثابت می‌کند که ایده رادیوی مزرعه کاملاً اجرایی کم هزینه و مورد پذیرش جامعه هدف است و قابلیت توسعه در سطح ملی را دارد

مهدی فتحی

نام و نام خانوادگی ارائه دهنده :

کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی

سمت:

mehdifthiii@gmail.com

رایانامه:

بخش چهارم

کشاورزی در شرایط بحرانی

این بخش شامل ایده
هایی برای مدیریت
بحران در بخش
کشاورزی می باشد.

تجارت کربن: راه حل بازار محور در شرایط تغییر اقلیم

عنوان ایده:

چکیده:

تجارت کربن، ابزار بازار-محوری است که با قیمت گذاری روی کربن، کاهش انتشار گازهای گلخانه ای را با حداقل هزینه ممکن می کند. مکانیسم اصلی آن «محدودیت و تجارت» است که در آن سقف کلی انتشار تعیین و مجوزهای قابل خرید و فروش توزیع می شود. با طراحی و حکمرانی مناسب، این سیستم ابزاری مؤثر برای مقابله با تغییرات اقلیمی است. انواع بازار در این راستا عبارتند از بازارهای اجباری (بر پایه قانون) و بازارهای داوطلبانه (بر پایه مسئولیت اجتماعی). چالش های اصلی عبارتند از: نوسان قیمت، نشت کربن، مسئله اعتبارات اضافی و نگرانی عدالت زیست محیطی.

دستاوردها

✱ کاهش کارآمد و کم‌هزینه انتشار گازهای گلخانه‌ای:

با ایجاد بازار و تعیین سقف انتشار (Cap)، کاهش آلودگی را ابتدا در بخش‌های با کمترین هزینه اقتصادی محقق می‌کند. این کارایی هم هدف زیست‌محیطی را تضمین می‌کند و هم انعطاف لازم برای صنایع را فراهم می‌آورد و سرمایه‌گذاری در فناوری‌های پاک را تشویق می‌نماید.

✱ ایجاد چارچوب جهانی برای همکاری اقلیمی:

بازارهای اجباری و داوطلبانه، مشارکت دولتی و خصوصی را ممکن ساخته و با درونی‌کردن هزینه اجتماعی آلودگی، مقابله با تغییرات اقلیمی را به بخشی اصلی استراتژی‌های اقتصادی و توسعه‌ای تبدیل می‌کند.

مراحل اجرا

این ایده در سطح ملی در همه صنایع، تولیدی‌ها، نهادها و... که آلودگی کربن و گازهای گلخانه‌ای دارند، قابل اجراست. می‌توان به صورت پایلوت در مقیاس کوچک مثل منطقه، شهر یا استان شروع کرد.

سوابق اجرایی و نمونه‌های اجرا شده

نقطه عطف تجارت کربن با پروتکل کیوتو (۱۹۹۷) و معرفی مکانیسم‌های بازار مانند مکانیسم توسعه پاک (CDM) آغاز شد. سیستم تجارت انتشار اتحادیه اروپا (EU ETS) که از سال ۲۰۰۵ فعال است، به بزرگترین بازار کربن اجباری جهان تبدیل شده و الگویی عملی برای رویکرد «محدودیت و تجارت» فراهم کرده است. توافقنامه پاریس (۲۰۱۵) نیز با ماده ۶ خود، چارچوب جدیدی برای همکاری‌های بین‌المللی در این حوزه تعیین کرده است.

در سطح ملی ایران، بازار کربن کامل راه‌اندازی نشده، اما سوابق اولیه مهمی وجود دارد که در قالب یک مقاله توسط ارائه دهنده ایده تهیه شده است. در صورت نیاز به دسترسی به مقاله، مکاتبه با نویسنده محترم بلامانع می‌باشد.

مریم نراقی

نام و نام خانوادگی ارائه دهنده :

دکتری مهندسی کشاورزی، زراعت، دانشگاه
تهران

سمت:

naraghimary@gmail.com

رایانامه:

